

Nr 5 Söndagen den 2 februari 2025

ISSN 2954-2448

**Hormonerna som förändrar allt
Skarpa bilder med ny MRI-kamera**

Januari-Söndagen

Magnus Enckell

100 meter stor komet närmar sig

Alvar Aalto

DeepSeek

WASA DAG- BLAD

Här finns vi:

vpress.ovh

32 sidor

Hormonerna som förändrar allt

Mannen i labbrock såg inte ut som en mördare. Men på sätt och vis var han det. Han dödade idéer. Gamla sanningar. Ersatte dem med nya. Och den nya sanningen var enkel: GIP och GLP-1 var inte bara hormoner. De var ett paradigmskifte. Kanske det största inom modern medicin.

De kom från tarmen. Två små kemiska budbärare som skickade instruktioner genom kroppen. Ät. Sluta äta. Lagra energi. Bränn fett. Håll hjärnan skarp. Men i årtal var det ingen som brydde sig särskilt mycket. De var bara en del av kroppens enorma biokemiska orkester. Bakgrundsbrus.

Tills forskarna tog en ny titt. Och vad de hittade var inget mindre än revolutionerande.

GIP och GLP-1: Kroppens dolda makthavare
GIP – glukosberoende insulinotrop polypeptid. GLP-1 – glukagonliknande peptid-1. Namn som ingen utanför forskarvärlden kunde uttala. Men inuti kroppen jobbade de med brutal precision. De frigjordes efter att vi ätit och satte igång en kedjereaktion. Mer insulin när det behövdes. Lägre blodsocker. En tyst signal till hjärnan: Du är mätt. Sluta äta.

Och sen kom den stora upptäckten. Läkemedel baserade på dessa hormoner – först enbart GLP-1-analoger som semaglutid och liraglutid, sedan dubbelverkande mediciner som tirzepatid – började ge resultat som ingen hade väntat sig.

Diabetiker gick ner i vikt. Inte lite. Mycket. Viktminskningar som läkare tidigare trodde var omöjliga med enbart medicin.

En medicinsk revolution

Det var en upptäckt som inte bara förändrade spelreglerna – den rev sönder hela regelboken.

I årtionden hade fetma betraktats som en livsstilsfråga. Brist på disciplin. Dåliga matvanor. Men plötsligt var det något helt annat. Biologi. Kemi. Något djupt inne i tarmen och hjärnan som kunde hackas, justeras, kontrolleras.

Läkemedlen var inte bara effektiva. De var sensationella. Kliniska studier visade att folk tappade 15, till och med 20 procent av sin kroppsvikt. Diabetes kom under kontroll. Risken för hjärtsjukdomar sjönk

dramatiskt. Det var som att slå på en strömbrytare i ämnesomsättningen.

Mer än viktminskning: De oväntade effekterna

Men den största överraskningen? Det handlade inte bara om fett och blodsocker. Dessa hormoner hade effekter som ingen hade förutsett.

Folk som tog läkemedlen märkte något märkligt. Det var inte bara maten de tappade suget efter. Rökare kände mindre sug efter cigaretter. Alkoholister tyckte att whiskeyn inte smakade lika bra. Vissa rapporterade att tvångsmässiga beteenden – spelmissbruk, shopping, hetsätning – bleknade bort.

Forskare undersökte saken. Och resultaten var chockerande. GLP-1-läkemedel påverkade inte bara aptiten. De påverkade dopamin. Hjärnans belöningssystem. Samma kretsar som drev missbruk.

Studierna kom in. Möss som fick GLP-1-medicin tappade intresset för koka-in. Råttor slutade dricka alkohol i mängder. Mänskliga försök antydde samma sak: lägre nivåer av substansmissbruk. En möjlig nyckel i kampen mot opioidkrisen. Mot alkoholism.

Och det slutade inte där.

Alzheimers gåta och tarmens svar. Ytterligare en oväntad upptäckt. Dessa läkemedel påverkade inte bara vikten och blodsockret. De verkade skydda hjärnan.

Alzheimers var den stora olösta gåtan. Miljarder dollar hade spenderats. Dussintals läkemedel hade testats. Alla hade misslyckats. Sjukdomen var en slow-motion-katastrof utan botemedel.

Men när forskarna tittade närmare på folk

som tog GLP-1-läkemedel såg de något oväntat. Risken för Alzheimers var lägre. Kognitiv nedgång gick långsammare.

Teorierna var många. Bättre blodsockerkontroll? Mindre inflammation? Eller var det något djupare – något med dessa tarmhormoner som skyddade nervcellerna och höll hjärnan i toppform?

Studierna pågick redan. Om resultaten höll i sig kunde detta vara det största genombrottet inom demensforskning på årtionden.

Framtiden: Vad kommer härnäst? Revolutionen var långt ifrån över.

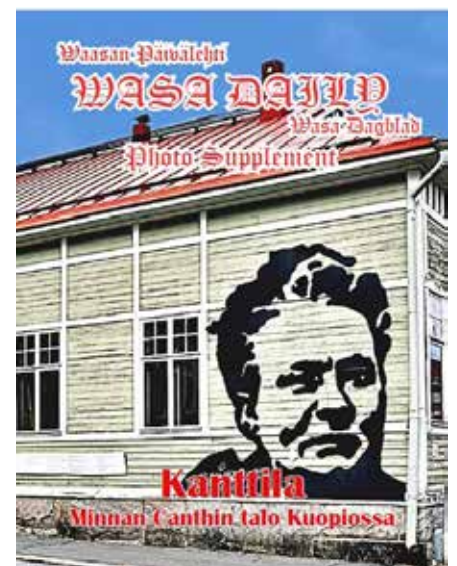
Forskare jobbade redan på nästa generationens mediciner. Trippelagonister – läkemedel som inte bara härmade GLP-1 och GIP, utan också glukagon, ett annat kraftfullt metaboliskt hormon. Ännu större viktminskning. Ännu mer metabol kontroll. Ännu starkare skydd för hjärnan.

De gamla sanningarna var döda. Gränsen mellan diabetesmedicin, fetmabehandling och hjärnmedicin hade suddats ut.

Framtiden handlade inte längre om att bara behandla sjukdomar.

Den handlade om att skriva om mänsklig biologi. Och allt började med två små hormoner. Som viskade hemligheter. Och förändrade allt.

Photo Supplement

Pärbild: Statsminister Petteri Orpo talade på läkardagarna

Fotobilaga - vpress.ovh

Den radiologiska enhetens överläkare och ledande läkare Reijo Autio står framför den nya magnetkameran Hero General Electric (GE). Österbottens välfärdsområde

* MAGNETKAMERA

Skarpa bilder med ny, snabb magnetkamera

Den 28 oktober 2024 togs en ny magnetkamera i bruk på Vasa centralsjukhus. Tack vare kamerans snabbhet kommer man i år att kunna genomföra till och med tusen fler undersökningar än ifjol.

Den nya kameran tar också skarpare och exaktare bilder tack vare artificiell intelligens.

Nu när magnetkameran använts i tre månader har man konstaterat att magnetkameran väl motsva-

rar förväntningarna. Det finns tre magnetkameror i Österbottens välfärdsområde: en i Jakobstad och två i Vasa, berättar Österbottens välfärdsområde i sitt pressmeddelande.

Tusen fler magnetundersökningar per år

– Målet är att man med kamerorna vid Vasa centralsjukhus ska kunna genomföra sammanlagt 6 000 eller till och med fler magnetundersökningar i år. År 2024 genomförde man sammanlagt cirka 5 200 magnetundersökningar. Det här betyder att väntetiden blir kortare,

bekräftar den radiologiska enhetens överläkare och ledande läkare Reijo Autio.

År 2024 var väntetiden till en icke-brådskande magnetundersökning cirka 2–3 månader. I år bedöms väntetiden bli 1–2 månader. Väntetiden påverkas även av det faktum att vissa undersökningsobjekt undersöks oftare med magnetkamera än tidigare. För 10 år sedan gjorde man inga magnetundersökningar överhuvudtaget av exempelvis prostata, medan man numera gör till och med hundra

undersökningar per år. Brådskande magnetundersökningar görs inom 1–2 dagar.

Undersökningstiden blir till och med 40 procent kortare i en del undersökningar

Den nya kameran förkortar undersökningstiden för vissa undersökningar med till och med 30–40 procent. Den totala undersökningstiden inbegriper själva undersökningen och den tid som det tar att förbereda patienten för undersökningen. I tidsbokningen kommer de lättaste undersökningarna med 20 minuters

mellanrum, medan man för de mest krävande undersökningarna reserverar cirka en timme.

– I vår kommer vi att se över våra anvisningar, varefter patienter som ska genomgå magnetundersökningar ska vara på plats 15 minuter före sina egentliga undersökningar. Då hinner vi göra de nödvändiga förberedelserna när den föregående undersökningen fortfarande pågår. Förberedelserna inbegriper inläggningar av eventuella venkanyler, säkerhetskontroller och klädesbyten, berättar Autio.

NYHETER

MED EN TABLETT SÅ KAN DU LÄSA DEN HÄR TIDNINGEN VAR SOM HELST:

som här på Sandö

Vid magnetundersökningar förvränger metall bilder men kan också orsaka biverkningar för patienten. För den skull måste personalen absolut få veta om patienten har metall i sin kropp. Smycken och kläder med metall måste tas av före undersökningen.

- Kamerautrustningen är försedd med ett audiovisuellt system som gör att patienten kan lyssna på musik eller radio eller titta på videor eller bilder under undersökningen. På så sätt blir undersökningen angenäm för patienten och lyckas därför bättre i och med att patienten är avslappnad och lugn, beskriver Autio.

- Vi utvecklar ständigt vår verksamhet. Det är en viktig del av vårt arbete att främja kvaliteten, effektiviteten och säkerheten.

Exaktare MRT-bilder med hjälp av artificiell intelligens

Den nya magnetkameran Hero General Electric (GE) är den enda i sitt slag i Norden. Kameran magnetfältstyrka är 3 Tesla, vilket motsvarar den senaste magneteknologin. Den nya kameran använder också artificiell intelligens för att förbättra bildernas exakthet och skärpa.

- Artificiell intelligens används för att ta bort brus och vissa förvrängningar i bilderna. Det här gör att bilderna blir skarpare och har färre fel än tidigare, vilket i sin tur gör tolkningen av bilderna lättare för oss radiologer, förtydligar Autio. Teknologin och dataprogram-

men går framåt hela tiden och programmen uppdateras ungefär vartannat år. Vissa mekaniska delar kan bytas ut efter behov under de kommande tio åren. Livslängden för den nya kameran är ungefär 10-15 år.

- Den gamla kameran kom till slutet av sin livslängd och det gick inte att uppdatera den längre. Ett av de viktigaste kriterierna för anskaffningen var att kunna öka antalet undersökningar genom snabbare avbildningsteknik. Den nya magnetkameran innebär också många fördelar för våra patienter, till exempel blir själva undersökningen mer angenäm, bilderna blir bättre och kön till undersökning kortare. Därför var anskaffningen av den nya kameran nödvändig. Anskaffningspriset var ungefär 2 miljoner euro. Källa: STTinfo/Österbottens välfärdsområde

ARBETSLÖSHET Arbetslösheten lägst i Österbotten – men läget är ändå utmanande

På Österbottens NTM-centralområde (Österbotten och Mellersta Österbotten) är arbetslösheten fortfa-

rande den lägsta i Fastlandsfinland, men vid slutet av 2024 var arbetsmarknadsläget på många håll utmanande.

I slutet av december fanns det totalt 9 012 arbetslösa arbetssökande i regionen, vilket är 391 fler än året innan och 996 fler än i november.

Arbetslöshetsgraden ökade med 0,9 procentenheter i december i Österbottens NTM-region, och antalet nya lediga arbetsplatser minskade med 53 procent jämfört med året innan. I Vasa ekonomiska region ökade antalet arbetslösa med 7 procent och i Jakobstadsregionen med hela 16 procent.

Positiva tecken kunde dock skönjas i Kaustby ekonomiska region, där arbetslösheten minskade med 10 procent, och i Kust-Österbotten, där arbetslöshetsgraden vid årets slut låg på endast 5,9 procent – den lägsta i regionen och i hela Fastlandsfinland.

Enligt NTM-centralen innebär den ökade arbetslösheten och minskningen av lediga arbetsplatser en utmaning för regionens arbetsmarknad, även om det sammantagna läget är relativt gott i ett nationellt perspektiv.

Källa: STTinfo/Pohjanmaan ELY-keskus

FÖRETAGARE SÖKS Inbjudan till marknad dialog / Kaféet vid Metviken och Kaféet Proosa på biblioteket

Vasa stad kommer under våren 2025 att söka en ivrig kafé företagare som har många idéer för kafébyggnaden vid Metviksparken, samt

en företagare till kaféet Prosa vid Vasa stadsbibliotek enligt stadens pressmeddelande.

Kaféet vid Metviken

Området vid Metviken är idag ett betydande rekreativsområde, med olika aktiviteter som lockar många människor att tillbringa tid i området. Kaféet Proosa på biblioteket Även till Vasa stads huvudbibliotek kommer att sökas en kafé företagare som vill driva lunch- och kaféverksamhet och efterfrågad del av bibliotekets serviceutbud.

Infomöte

I dramasalen på biblioteket ordnas måndagen den 10 februari 2025 kl. 15-17 ett infomöte där båda de nämnda kaféplatserna presenteras. Alla som är intresserade av att driva kaféverksamhet är välkomna till infomötet.

MALAX

Distanshubb i Malax – en mötesplats för distansarbetare

Jobbar du på distans och saknar kollegor att ta en kaffepaus med? I så fall kan distanshubben i Malax vara något för dig!

Torsdagen den 6 februari öppnas en pop-up-hubb i sessionsalen i Kommungården, där distansjobbare kan arbeta sida vid sida i en gemenskap – utan krav på småprat, men med möjlighet att nätverka under kaffepaus och lunch. Malax kommun berättar om detta initiativ på sin hemsida.

Hubben har öppna dörrar mellan kl. 8 och 16, vilket gör det möjligt att komma och gå enligt eget behov. Deltagarna får tillgång till Wi-Fi, en egen arbetsstation med strömuttag och gratis kaffe vid pauserna kl. 9.30 och 14.00. Lunchen ordnas på

NYHETER

egen bekostnad, och för den som vill finns möjlighet att äta tillsammans på en närliggande restaurang eller medhavd mat.

– Tanken är att skapa en inspirerande miljö för distansjobbbara, där man kan fokusera på sitt arbete men ändå känna en gemenskap med andra, säger hobby- och projektkoordinator Sara Snickars, som ansvarar för evenemanget.

Tillfällena är kostnadsfria, men anmälan krävs senast den 4 februari via anmälningsformuläret.

För frågor går det bra att kontakta Sara Snickars på sara.snickars@malax.fi eller telefon 040 650 7970.

VÄLFÄRDSOMRÅDET

Röntgenundersökningar koncentreras till fem orter i Österbotten

Österbottens välfärdsområde har centraliserat röntgen- och ultraljudsundersökningarna till fem verksamhetsställen.

I fortsättningen kommer undersökningar att göras i Jakobstad, Korsholm, Vasa, Närpes och Kristinestad. På andra platser har röntgenapparater tagits ur bruk när de är uttjänta.

På kontoren i Vasa och Jakobstad fotograferas man både under tjänstetid och vid behov på jour.

I Närpes och Korsholm kan man fotografera under tjänstetid. Röntgen utförs i Kristinestad under tjänstetid från måndag till torsdag fram till den 7 april, varefter tjänsten är tillgänglig på måndagar och torsdagar.

Under sommarmånaderna är Kristinestads fotoverk-

samhet på paus, men den återupptas i augusti.

Röntgenapparaterna i Laihela, Oravais och Malax har tagits ur bruk och kommer inte att ersättas. Välfärdslandskapets regering fattade beslut om att lägga ned verksamhetsställen i november, eftersom utrustningen höll på att ta slut i sin livslängd.

Välfärdsområdena varnar för att röntgentjänsterna kan drabbas av oförutsedda störningar, såsom skador på utrustning, serviceåtgärder eller personalfrånvaro.

I dessa fall kan inspelningen flyttas till en annan plats. Hälsostationens personal informerar kunderna om eventuella ändringar, framgår det av ett pressmeddelande från Österbottens välfärdsområde.

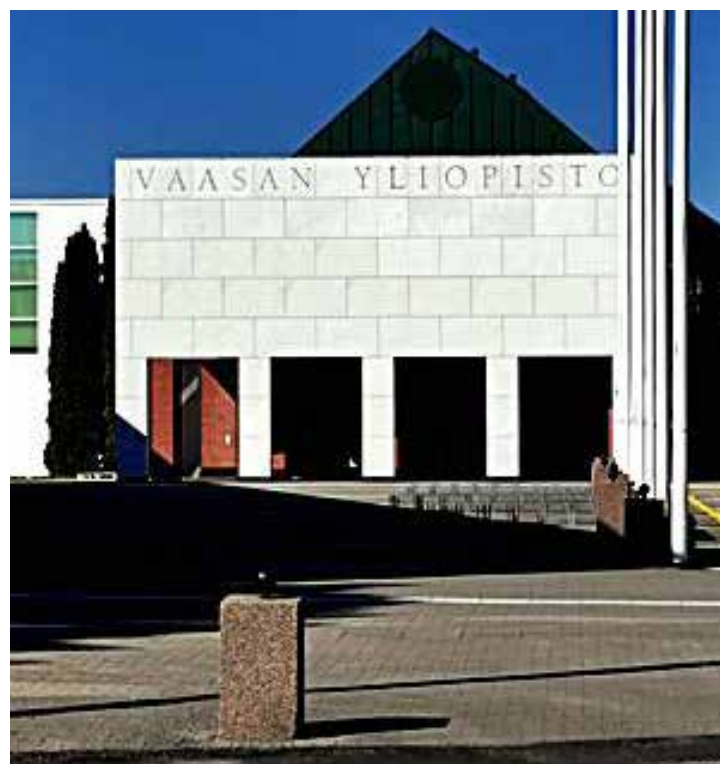
VASA UNIVERSITET

Kryptokrascherna är ingen slump – forskning visar tecken på fara

Föreställ dig en situation: du loggar in på ditt konto på en kryptovalutabörs, men webbplatsen fungerar inte längre.

Dina pengar är borta och ingen kommer att svara på dina frågor. Denna mardröm har blivit verklighet för tusentals investerare, eftersom nästan 500 kryptovalutabörser har kraschat de senaste åren. En ny studie från Vasa universitet ger information om varför detta händer och hur investerare kan skydda sig mot risker.

Enligt ett pressmeddelande från Vasa universitet analyserade biträdande professor Niranjan Sapkota data från 845 kryptobörser och tog reda på varför nästan hälften av dem har kollapsat sedan 2014. Hans forskning,

publicerad i den ansedda tidskriften Journal of International Financial Markets, identifierar faktorer som påverkar börsernas lönsamhet. Dessa inkluderar transparens, koncentration, regional tillgång, avgiftsstruktur, valutalistor och hänvisningssystem.”

Transparens och reglering – skydd eller risk?

Traditionellt har man trott att kryptobörser som är verksamma i utvecklade, hårt reglerade länder skulle vara de säkraste. Sapkotas forskning avslöjar dock ett överraskande fenomen: börser som är verksamma i USA och Singapore är i genomsnitt mer sårbara än de som är verksamma i utvecklingsländer.

”I dessa länder medför efterlevnad av regelverk ytterligare kostnader, och en utvecklad infrastruktur kan paradoxalt nog underlätta missbruk”, säger Sapkota.

Dessutom visar forskning att börser som tillåter amerikanska kunder att handla är mer benägna att hamna i konkurs än de som har begränsat denna tillgång.

En annan viktig iakttagelse

gäller börsernas verksamhetsmodell. Centraliserade börser som lagrar användarnas medel som traditionella banker har en högre risk för misslyckande. Däremot är decentraliserade börser, där användarna kontrollerar sina egna medel, 31,2 % mindre benägna att kollapsa. Den decentraliserade strukturen skyddar till exempel mot bedrägerier och förlust av solvens.

Vilka varningssignaler bör en investerare känna igen?

Enligt studien kan vissa egenskaper avslöja om aktiemarknaden riskerar att kollapsa:

Höga uttagsavgifter: Börser i ekonomiska svårigheter tar i genomsnitt ut 1,5 gånger högre avgifter än stabila handlare.

Begränsat valutaval: Börser med endast ett fåtal kryptovalutor är mer benägna att kollapsa. Ett mångsidigt utbud ger stabilitet.

Dåliga användarrecensioner: Investerare bör kontrollera andra användares erfarenheter, eftersom höga betyg korrelerar med börsens stabilitet.

JANUARISÖNDAGEN

Kransnedläggning vid den traditionsmuren på Kaserntorget den 26.1.2025

ARKITEKTUR

Museiverkets världsarvsförslag rörande Alvar och Aino Aaltos arkitektur

Seinäjoki

Snart kan Finland få ett nytt tillskott på Unescos världsarvslista. Museiverket färdigställer just nu ett omfattande förslag, kallat Aalto Works, som ska lämnas in till Unesco i februari 2025.

Förslaget omfattar 13 byggnader och områden designade av Alvar och Aino Aalto. Dessa byggnader har haft en avgörande roll i utvecklingen av det nordiska välfärdssamhället och har haft global betydelse för den moderna arkitekturens utveckling. Om förslaget godkänns väntas beslutet från Unesco under 2026.

Aalto-arkitekturen i ett globalt sammanhang

Aalto Works-förslaget lyfter fram Aaltos arkitekturens internationella betydelse och dess unika förmåga att koppla samman arkitektur och samhällsbygge. Bland de utvalda objekten finns ikoniska byggnader som Paimio sanatorium, Finlandiatalo, Sänätsalos kommunhus, Villa Mairea och Aalto-centret i Seinäjoki. Byggnaderna visar hur arkitekturen kan påverka vardagsliv, kultur och samhällsutveckling på både nationell och global nivå.

Tiina Merisalo, generaldirektör för Museiverket, betonar förslagets långsiktiga värde:

”Redan själva arbetet med förslaget har bidragit till att bevara

och fördjupa förståelsen för den moderna arkitekturens betydelse, både nationellt och internationellt.”

En lång förberedelseprocess

Arbetet med Aalto Works har pågått under flera år. Det tog sin början när den nationella världsarvslistan uppdaterades 2018–2019 och förslaget började ta form 2022. Processen har krävt ett brett samarbete mellan fastighetsägare, städer och experter, inklusive Alvar Aalto-stiftelsen och ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Förslaget sträcker sig över sju landskap och städer i Finland och är en av de mest omfattande världsarvsansökningarna i landets historia.

Aaltos arkitektur har länge setts som en potentiell kandidat till världsarvslistan. Redan 1986 lyftes Sunila fabriksområde och Villa Mairea fram som möjliga objekt vid ett nordiskt möte om byggnadsskydd. Senare, 2004, inkluderades Paimio sanatorium på den nationella listan, men detta förslag drogs tillbaka innan Unesco hann fatta beslut. Med Aalto Works har arkitekturen nu fått en ny chans, denna gång som ett serieförslag.

Berättelser genom arkitektur

De 13 objekten som ingår i Aalto Works-förslaget berättar tillsammans en historia om Aaltos arkitekturs breda påverkan:

- Paimio sanatorium: En banbrytande byggnad där arkitektur användes som en del av vården för att förbättra patienternas välbefinnande.
- Säynätsalos kommunhus och Aalto-centret i Seinäjoki: Demokratins vardagsrum och mötesplatser för medborgare.
- Finlandiatalo: En plats för internationell politik och kulturmöten.
- Kulturhuset i Helsingfors: Ett landmärke i arbetarstadsdelen som förenar fysisk och intellektuell kultur.
- Villa Mairea i Björneborg: Ett mästerverk där hem och arkitektur smälter samman.

Andra objekt inkluderar Aaltos eget hem och ateljé i Helsingfors, som visar hur modern boendekultur och kreativt arbete kan kombineras, samt Muuratsalo experimenthus, där arkitektur och natur möts i harmoni.

Från Finland till världsarvet

Finland har för närvarande sju världsarv, varav det senaste, Sammallahdenmäki, godkändes 1999. Om Aalto Works godkänns

Säynätsalo kommunhus

Finlandiahuset

blir det landets åttonde världsarv och det första som lyfter fram modern arkitektur på detta sätt. Det skulle inte bara ge Aaltos arbete global synlighet utan även stärka Finlands rykte som ett föregångsland inom arkitektur och kulturarv.

– det är en hyllning till en arkitektur som format samhällen och förbättrat människors liv. När beslutet från Unesco förväntas under 2026 kan Aaltos arv ta plats på den internationella scenen som en symbol för modernism och välfärd.

(Källa: STTingfo/Museiverket)

Aalto Works är mer än ett förslag om att bevara byggnader

NYHETER

Ateneum: 1800-talets konstnärer från Vasa, Fanny Churberg och Alexandra Frosterus-Såltin, i utställningen *Gränsöverskridarna*

Fanny Churberg: *Flickor på stranden* (1869). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum, gåva av Arvid Sourander. Bild: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen

När Ateneum öppnar dörrarna till utställningen *Gränsöverskridarna* den 7 mars 2025, bjuds besökarna in till en fascinerande resa genom tid och rum. För första gången samlas verk av de modiga kvinnor som, trots sin tids begränsningar, korsade geografiska och sociala gränser för att skapa konst.

Bland de framträdande namnen finns två konstnärer från Vasa – den djärva landskapsmålaren **Fanny Churberg** och den skickliga porträtt- och genremålaren **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Under 1800-talet var det en självklarhet för konstnärer att resa utomlands för att utbilda sig, och för kvinnliga konstnärer innebar det en särskild utmaning. De kunde inte studera vid de traditionella konsta-

kademierna utan var hänvisade till privata lärare eller skolor som män hade grundat för kvinnor. Vägen till en konstnärlig karriär krävde beslutsamhet och uppoffringar – och det var precis vad dessa kvinnor visade prov på.

Utställningen belyser inte bara deras konstnärliga skicklighet utan också den banbrytande roll de spelade för framtida generationer av kvinnliga konstnärer, inklusive Helene Schjerfbeck och Ellen Thesleff. Med målningar, teckningar och skulpturer av över 50 konstnärer från Norden, Baltikum, Tyskland och Polen kastar *Crossing Borders* nytt ljus över tidigare förbisedda konstnärskap och presenterar verk som aldrig tidigare visats i Finland.

Ateneum fortsätter härmed sin roll som pionjär inom forskning om kvinnliga konstnärer. Utställningen, som är kuraterad av Anne-Maria Pennonen, ger en ny förståelse för den tyska konstscenens betydelse vid sidan av den franska, och uppmärksam-

mar de nätverk som möjliggjorde kvinnliga konstnärers verksamhet. Bland de internationella namnen i utställningen finns Jeanna Bauck, Elisabeth Jerichau-Baumann, Amalia Lindegren och Bertha Wegmann.

Efter sin visning i Helsingfors tar utställningen steget ut i världen – på hösten 2025 öppnar den på Kunstpalast i Düsseldorf, en av dess samarbetspartners. Bland de utlånande institutionerna finns också Alte Nationalgalerie i Berlin, Nationalmuseum i Stockholm, Ny Carlsberg Glyptotek i Köpenhamn och National Gallery of Denmark.

Den konsthistoriskt betydelsefulla utställningen kompletteras av en omfattande katalog på svenska, finska och engelska, med texter av internationella forskare. För alla som fascinerats av konst, historia och de banbrytande kvinnor som format vår visuella kultur, är *Gränsöverskridarna* en utställning som inte får missas.

* AI

DeepSeek: Kinas AI-revolution – Vem har mest nytta av den?

I takt med att artificiell intelligens (AI) utvecklas i rasande fart har världen sett en rad nya teknologier ta form, och aktörer världen över tävlar om att ligga i framkant.

Bland dessa finns DeepSeek – en innovativ AI-plattform som nyligen lanserats från Kina. Vad gör DeepSeek unikt, och hur skiljer det sig från tidigare AI-modeller?

Vad är DeepSeek?

DeepSeek är en avancerad AI-plattform som utformats för att förbättra maskininlärning, naturlig språkförståelse och kognitiv databehandling. Plattformen är skapad av några av de främsta forskarna och ingenjörerna inom området och syftar till att tänja på gränserna för vad som är möjligt med AI idag. DeepSeek kräver identifiering av användaren är gratis att använda.

Några av DeepSeeks mest framstående egenskaper inkluderar:

Förbättrad språkförståelse: Plattformen kan tolka mänskligt språk på en djupare nivå och förstå kontext, ton och intention. Detta gör interaktionen mer naturlig. Multi-modal kapacitet: Den kombinerar data från text, bild och ljud på ett smidigt sätt och möjliggör omfattande analys. Sjävlärande algoritmer: DeepSeek har förmågan att utvecklas på egen hand genom ny data, vilket minimerar behovet av kontinuerliga mänskliga ingrepp.

Snabb bearbetning i realtid: Detta gör plattformen särskilt attraktiv för användningsområden som kundtjänst och realtidsanalyser.

Hur skiljer sig DeepSeek från äldre AI-modeller?

DeepSeek markerar ett stort kliv framåt jämfört med tidigare AI-lösningar på flera punkter: Komplexitet och djup: Tidigare AI-modeller byggdes ofta på fördefinierade

algoritmer och saknade flexibiliteten att anpassa sig till ny information. DeepSeek använder djupinlärning för att analysera data på ett mer avancerat sätt.

Integration av multimodal data: Medan äldre modeller fokuserade på enstaka datatyper (till exempel text eller bild), kombinerar DeepSeek flera datatyper, vilket gör det användbart i många fler situationer.

Användarvänlighet: DeepSeek är utformat med slutanvändaren i fokus, vilket innebär att gränssnittet är anpassningsbara och kan skräddarsys för olika behov. Etik och transparens: I kontrast till äldre modeller har DeepSeek byggts med tydliga ramar för rättvisa, ansvar och öppenhet.

Vem kan ha mest nytta av DeepSeek?

DeepSeek har potential att revolutionera en rad branscher. Företag som hanterar stora datamängder, exempelvis inom sjukvård, finans eller

kundtjänst, kan dra stor nytta av dess förmåga att analysera data snabbt och exakt. Samtidigt är det ett verktyg som också kan hjälpa forskare, beslutsfattare och till och med privatpersoner i deras dagliga arbete – särskilt när det gäller att förstå komplex information eller fatta snabba beslut.

Förstår DeepSeek svenska och finska?

Yksi mielenkiintoinen alue, jolla DeepSeekiä testataan, on sen kielitaito. Alusta pystyy käsittelemään äänipohjaista vuorovaikutusta, mikä tarkoittaa, että käyttäjät voivat keskustella sen kanssa kuin ihminen. Mutta miten se toimii pohjoismaisilla kielillä?

Englanti: DeepSeek on edistynyt tässä jonkin verran. Käyttäjät ovat ilmoittaneet, että se toimii joskus hyvin englanniksi, vaikka tulokset voivat vaihdella kontekstin ja kyselyjen monimutkaisuuden mukaan.

suomi: Suomen osalta vastaus on kuitenkin ollut heikompi. Monet käyttäjät ovat huomanneet, että tekoäly usein "hajoaa" kohdatessaan monimutkaisen suomen kielen, mikä johtaa sekaviin vastauksiin.

DeepSeekin menestys globaalissa tekoälyympäristössä johtuu sen jatkuvasta kyvystä oppia ja sopeutua eri kielisiin ja kulttuurikonteksteihin. Ehkä jonain päivänä voimme keskustella vapaasti ruotsiksi ja suomeksi tällä tekniikalla – mutta toistaiseksi kehityspotentiaalia on. Kehittyneiden oppimisteknologioiden, multimodaalisen integraation ja eettisten kehysten yhdistelmällä DeepSeek asettaa uuden standardin sille, mitä tekoäly voi saavuttaa. Yrityksille, tutkijoille ja innovaattoreille, jotka etsivät seuraavan sukupolven tekoälyratkaisuja, tämä on nimi, jota kannattaa pitää silmällä. Mutta se on myös muistutus siitä, kuinka pitkälle tekoälyllä on vielä matkaa – eikä vähiten omien pohjoismaisten kieltemme hallitsemisessa.

On myös mielenkiintoista, että DeepSeek on voitu toteuttaa pienin kustannuksin tässä yhteydessä. Kiinalaiset ovat hyviä!

Jotkut ovat huolissaan siitä, voidaanko DeepSeekin tietoja luovuttaa Kiinan viranomaisille, ja tästä näkökulmasta ChatGPT on turvallisempi käyttää ainakin toistaiseksi.

MUSEER I VASA

Antalet museibesökare i Vasa låg på en hög nivå år 2024

Över 50 000 besökare besökte Vasas museer under 2024, enligt ett pressmeddelande från museerna.

När man räknar med pop up- och vandringsutställningarna i Österbotten steg det totala antalet besökare till nästan 65 000. Det populäraste besöksmålet var Österbottens museum, som hade 20 612 besökare.

Museernas popularitet försvagades inte av ett år av förändringar

Det skedde betydande förändringar i Vasas museer under 2024, men besökarantalet låg ändå på en hög nivå. Museichef Elina Bonelius berättar att till exempel verksam-

heten vid Vasa Konsthall överfördes till Konsthallgillet i Vasa i början av året och att museernas öppettider förkortades från och med sommaren, eftersom dörarna var stängda på tisdagar. Trots dessa förändringar var museernas popularitet fortfarande stark.

- Förra årets rekordsiffror missades bara av några tusen besökare, vilket visar att våra museer lockar publik med sitt breda utbud. Jag är särskilt nöjd över det ökade antalet besökare på Gamla Vasa museum, säger Bonelius.

Landskapsmuseets vandringsutställningar nådde en bred bredd

I sin roll som landskapsmuseum producerade Vasa museer två pop up-utställningar och flera

ambulerande utställningar i Österbotten. De ambulerande utställningarna lockade sammanlagt 14 390 besökare, vilket ökar museernas räckvidd regionalt.

Sju nya utställningar under 2025

År 2025 kommer Vasa museer att presentera sju nya tillfälliga utställningar, av vilka den första öppnas i april-maj. Utbudet består av såväl lokal och nordisk konst som naivitet. Österbottens museum öppnar också ett förnyat penningrum och Tikanoja konsthem ställer ut sina egna samlingar.

Dessutom turnerar systrarna Lundgrens vandringsutställning Ostrobothnia runt i sex kommuner i Österbotten och presenterar verk av

tre Vasabaserade konstnärer.

Öppettider och renoveringar 2025

Från och med januari är det bara Österbottens museum som har öppet på söndagar, medan Tikanojas konsthem och Kuntsi moderna konstmuseum stänger sina dörar på söndagar för att spara pengar. Bonelius beskriver lösningen som olycklig men nödvändig.

"Österbottens museum valdes till öppningsdestination på söndagar, eftersom det har det bredaste utbudet och är det populäraste av våra museer sett till antalet besökare", berättar Bonelius.

Tikanoja Art Home är stängt sommaren 2025 på grund av fasad- och takrenoveringar samt

renoveringar inomhus. Museet öppnar igen i slutet av september med nya utställningar.

Positiv feedback från publiken

Museernas utställningar har fått positiv respons från allmänheten. Till exempel utställningar av Eero Järnefelt, Meta Isæus-Berlin, Ritva Kovalainen och Sanni Seppo har väckt stort intresse. Många besökare har återvänt för att se samma utställning flera gånger.

År 2025 ordnas guide- rundturer på lördagar i Tikanojas konsthem och Kuntsi museum för modern konst samt på söndagar i Österbottens museum. Under guidningarna fördjupar vi oss i de växlande utställningarnas teman och bakgrunder.

VASA UNIVERSITET

Mari Kiviniemi, styrelseordförande för Vasa universitet, vid jubileumsfesten: "Det är nödvändigt att öka antalet studerande för att säkerställa en höjning av kompetensnivån"

Vasa universitets 57-årsjubileum firades måndagen den 27 januari med temat "lösningar för framtiden med ett stort hjärta", enligt ett pressmeddelande från universitetet. Huvudtalare var Mari Kiviniemi, styrelseordförande för Vasa universitet, och Minna Helle, verkställande direktör för Teknologiindustrin rf. På tillställningen hölls också ett hälsningstal av rektor Minna Martikainen. Dessutom delades årets pedagogiska och forskningsförtjänstpriser samt studentkårens pris för goda lärare ut

Enligt Mari Kiviniemi, styrelseordförande för Vasa universitet, är det viktigt att satsa på utbildning och forskning för att få fart på den ekonomiska tillväxten.

"Bristen på experter förhindrar en stark ekonomisk tillväxt. Det är absolut nödvändigt att höja utbildnings- och kompetensnivån i Finland, påpekade Kiviniemi.

Andelen unga vuxna med högskoleutbildning av hela Finlands befolkning är dock bara 40 procent, vilket är svagare än i våra

konkurrentländer. I Österbotten är siffran ännu lägre.

Regeringen har som mål att öka denna andel till 50 % fram till 2030. Enligt Kiviniemi är de åtgärder som vidtagits dock inte tillräckliga, eftersom problemet är att högskolornas basfinansiering har minskat.

En höjning av utbildningsnivån skulle enligt honom kräva en långsiktig plan som sträcker sig över regeringsperioderna och ett åtagande om att öka finansieringen.

"Vi bör uppnå samma slags enhetlighet över partigränserna som har uppnåtts i riktlinjerna för FoU-utgifter", påpekade Kiviniemi.

Målet är att öka Finlands andel av FoU-utgifterna till fyra procent av bruttonationalprodukten fram till 2030. Fördelningen av finansieringen bör dock ändras från den nuvarande nivån.

- I enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet behöver vi nu också direkt finansiering för universiteten och universitetens FoU-verksamhet samt för doktorandutbildningen, med bättre inriktning än tidigare, sade Kiviniemi.

Vasa universitet har för avsikt att erbjuda mer utbildning än tidigare

I sitt tal betonade Kiviniemi att Vasa universitets strategi på ett utmärkt sätt stöder accelerationen av tillväxten genom utbildning och forskning, vilket är viktigt för Finland.

- Vasa universitet kommer att avsevärt öka

antalet inhemska och internationella studerande under de kommande åren. Detta är viktigt om vi vill komma ikapp våra konkurrenter och säkerställa en ökning av kompetensnivån.

Enligt strategin ska antalet studerande stiga till 7500 fram till 2030 och antalet utexaminerade som avlagt högre högskole- och högskoleingenjörsexamen till 900. Dessutom kommer antalet läkare att utökas.

"I teknikbranschen har upp till 60 % av rekryterna en universitetsexamen"

I sitt tal vid jubileumsåret betonade Mi

nna Helle, verkställande direktör för Teknologiindustrin i Finland, vikten av ekonomisk tillväxt, eftersom besparingar i den offentliga ekonomin inte räddar Finlands ekonomi. Liksom Mari Kiviniemi betonade hon betydelsen av experter och FUI-verksamhet för den ekonomiska tillväxten och industrin. Enligt Helle är det en stor utmaning att höja utbildningsnivån.

- Vi är inte i närheten av att nå 50-procentmålet. Inom teknologiindustrin, som är Finlands största industri- och exportsektor, måste redan 60 procent av dem som rekryteras ha en universitetsexamen. Siffran är ännu högre för uppgifter som är helt nya.

BILD: Vasa Universitet

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Magnus Enckell

9.11.1870, Fredrikshamn

27.11.1925, Stockholm

Skiss för glasmålningen Christus resurrexit i Björneborgs kyrka, 1920 - 1925

EVENEMANG

TIKANOJA: ÅRETS KONSTHÄNDELSE I VASA

Eero Järnefelts konstutställning öppnades 23.11.2024

VASA STADSTEATER TOSCA-operan

Premiär 16.1.2025

<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginteatteri/tosca/>

Trefaldighetskyrkan

Cantor's Praise
tis 4.2 kl. 20.00

Konsert med Gospel Cantors Finland featuring Mikael Svarvar & Sing theJoy. Dir. Heidi Harju.

Konserten ingår i kantorsdagarnas program och är öppen för allmänheten. Fritt inträde.

Trefaldighetskyrkan

Joseph Haydn: Der Schöpfung
ons 5.2 kl. 18.00

kapellmästare Jan Söderblom.

Kajsa Dahlbäck, sopran, Simo Mäkinen, tenor, Luke Scott, baryton. Kamarikuoro Canticum Maris, Vasa stadsorkester, kapellmästare Jan Söderblom.

Konserten är en del av kantorsdagarnas program och är öppen

för allmänheten.

Trefaldighetskyrkan

Konsert med Trio Quinta och Lena Moén
lör 8.2 kl. 18.00

Trio Quinta bjuder tillsammans med sopranen Lena Moén på musik av nordiska kvinnliga tonsättare.

KARLEBY VINTERACCORDEON

Karleby vinteraccordeo
8.-15.2.2025

<https://talviharmonikka.com/>

Vaasa-Vasa Baroque Pe / Fr 14.2 klo / kl. 18.00 Stadshusets spegelsal

Ystävänpäiväbarockia – Vändagsbarock
Janne Valkeajoki, accordeon
Rameau & harmonikahittejä / Rameau & dragospelshits

Konserttilippu sisältää tarjoilun / Konsertbiljetten inkluderar servering.
<https://vaasabaroque.com/>

ATENEUM

När Ateneum öppnar dörren till utställningen Gränsöverskridarna den 7 mars 2025, bjuds besökarna in till en fascinerande resa genom tid och rum. För första gången samlas verk av de modiga kvinnor som, trots sin tids begränsningar, korsade geografiska och sociala gränser för att skapa konst. Bland de framträdande namnen finns två konstnärer från Vasa – den

djarva landskapsmålaren **Fanny Churberg** och den skickliga porträtt- och genremålaren **Alexandra Fros-terus-Sältin**.

Kyrkornas klingande vecka:

Under Kyrkornas klingande vecka kan man lyssna på så gott som alla Vasa evangelisk-lutherska församlingars körer och orkestrar. Det är fritt inträde till alla konserter.

Missa Concordiae fredag 28.3 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan. Sing the Joy, dirigent Sini Usmi.

Barnens fest lördag 29.3 klockan 15 i Lillkyro kyrka. Församlingarnas barnkörer.

Canticum Maris a cappella söndag 30.3 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan. Dirigent Tarja Viitanen.

Kyrkokörerna och kantatorerna onsdag 2.4 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan.

Ungdomskören Merina torsdag 3.4 klockan 19 i Brändö kyrka. Dirigent Tarja Viitanen.

TOMMYS: TILLSAMMANS IGEN

RITZ
5.3.2024 KL 19 - 21.30

Hans Martin, Nicklas Källdström

<https://ritz.fi/events/>

Vaasa-Vasa Baroque La / Lö 22.3 klo / kl. 16.00 Musiikkia Veturitallissa / Musik i Lokstallet

Sinfonioita yhdelle viululle – Stradellan sonaatteja ja kirjeitä
Symfonier för en violin – Stradellas sonater och brev
Pirkanmaan barokki & Aira Maria Lehtipuu

Tähän konserttiin on vapaa pääsy! Avoinmet ovet Veturitallis-

sa koko päivän, tule tutustumaan Wärtsilän alueeseen.

<https://vaasabaroque.com/>

VASA HUMORFESTIVAL 2025

2-4.4.2025

Arr. Finlandssvensk kulturutveckling

Vaasa-Vasa Baroque Su / Sö 27.4 klo / kl. 17.00 Stadshusets festsal

Händel ja Roman Lontoossa – Händel möter Roman i London

Kajsa Dahlbäck, sopraano / sopran
Drottningholms barockensemble (SWE)
<https://vaasabaroque.com/>

VASA KÖRFESTIVAL XXXI

22-24.5.2025

Vasa Körfestival är ett internationellt storevenemang för körmusik. Sångarsångens glada och sociala avslutningsfest är öppen för alla körer.

MUSIKFESTSPELEN I ILMAJOKI

"STORA OFREDEN 1713-1721"
6-15.6.2025

"Denna mäktiga och aktuella opera tar hatets år och våra förfäders öden tillbaka till Kyrö älvs stränder. Big Wrath är en skakande och närande berättelse om familjeband, moderskärlek, uthållighet och kraften i samarbete under en tid, när Rysslands brutala anfallskrig mot Finland brände ner Österbotten till svart jord."

www.musiikkijuhlat.fi

NÄRPES TEATER

"Maskinisterna", en pjäs om Bröderna Wickström och de-

ras motorfabrik. med manus och regi av Erik Kiviniemi.

Urpremiär 28.6.25 klo 19

Andra föreställningar:

1.-7 kl 19

3.7. kl 19

7.7. kl 19

8.7. klo 19

10.7 kl 19

13.7. kl 17

15.7. kl 19

16.7. kl 19

17.7. kl 19

19.7. kl 19

MUSIKFESTSPELEN KORSHOLM

23.7.–30.7.2025

En hälsning från festivalledaren Viktor Nygård:

"Jag ser hemskt mycket fram emot att arbeta med Musik-festspelen Kors-holm och jag har många spännande idéer för hur vi ska fortsätta att utveckla festivalen. Redan nu kan jag lova att det nästa år kommer att bli en fantastiskt fin festival med något för alla."

KONSTENS NATT 14.8.2025

"Jag hoppas att vi ses igen på Konstens natt nästa år"

<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasassa-ja-seudulla/taiteiden-yo/>

ASTRONOMI

2024 YR4, en asteroid upp till 100 meter stor med 1,3 procents risk att kollidera med jorden den 22 december 2032

Kollisionsriskkorridor för den jordnära asteroiden 2024 YR4, möjlig kollision den 22 december 2032. Foto: Av Daniel Bamberger (Rennerpho) - Mitt arbete, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=158699356>

En asteroid med namnet 2024 YR4 med en diameter på 40 till 100 meter (130 till 330 fot) gör för närvarande vågor i det vetenskapliga samfundet eftersom den kan påverka jorden. Asteroiden upptäcktes av Asteroid Terrestrial-impact Last Alert System (ATLAS) den 27 december 2024 och klassificeras som av Apollo-typ, vilket innebär att den kommer att korsa jordens omloppsbana.

Från och med den 29 januari 2025 har YR4 tilldelats ett Turinskälbetyg på 3, vilket indikerar en chans på 1 på 77 (1,3 %) att träffa jorden den 22 december 2032. Även om denna risk kan tyckas liten, har den väckt oro på grund av asteroidens betydande kollisionspotential.

Möjliga effekter: Vad kan hända?

Om 2024 YR4 skulle kollidera med jorden skulle resultaten kunna bli katastrofala, särskilt med tanke på asteroidens uppskattade storlek och hastighet. Med en massa på $2,2 \times 10^8$ kg skulle den släppa ut cir-

ka 8,0 megaton TNT (33 petajoule) energi vid en kollision, mer än 500 gånger den energi som frigjordes av atombomben som släpptes över Hiroshima.

Denna energi skulle kunna ge upphov till ett meteoritutbrott, ett luftutbrott eller en nedslagskrater med förödande lokala nedslag som sträcker sig upp till 50 kilometer från nedslagsplatsen.

När det gäller nedslagsplatser sträcker sig asteroidens potentiella riskkorridor från Stilla havet till Sydamerika, över Atlanten, genom Centralafrika och så långt norrut som Indien. Även om risken för en kollision fortfarande är relativt liten, är risken för en direkt kollision med jorden tillräcklig för att fånga uppmärksamheten hos rymdorganisationer över hela världen.

Vad innebär detta för framtiden?

För närvarande övervakar forskare noga asteroidens omloppsbana och fortsätter att förfina sina beräkningar. Asteroiden kommer nästa gång att närma sig jorden i december 2028, men i april 2025 kommer den

att vara för ljussvag för att upptäckas av dagens teleskop, vilket kan komplicera framtida övervakning.

Även om risken för effekter år 2032 fortfarande är liten, varnar experter för att mer forskning behövs för att fullt ut förstå riskerna. Storleken på asteroiden kan jämföras med den som orsakade Tunguska-händelsen 1908, som jämnade tusentals kvadratkilometer skog i Sibirien med marken, vilket understryker den betydande fara som ett sådant objekt utgör.

Även om både NASA och Europeiska rymdorganisationen har utfärdat rekommendationer är risken för kollision fortfarande föremål för pågående forskning, och det vetenskapliga samfundet fortsätter att noga följa vägen för 2024 års YR4.

För tillfället är det bästa rådet kvar: håll ögonen öppna, för det här är en av de kosmiska händelser som vi hoppas någonsin kommer att inträffa.

Textkälla: Wikipedia, Creative Commons Erkännande-Dela Liknande 4.0 Internationell Licens

Dan Holms forskning utgör faktaunderlaget för pjäsan. Kent Hägglund spelar huvudrollen och Erik Kiviniemi står för manus och regi.

SOMMARTEATER

Sommarens teaterhöjdpunkt i Österbotten: "Maskinisterna" på Närpes Teater

Erik Kiviniemi och Miranda Eklund, Närpes teaters ordförande.

Närpes Teater, en av Finlands mest anrika amatörteatrar, bjuder på en sommarupplevelse som får motorintresserade och teaterälskare att rikta blickarna mot Öjskogsparken. Årets pjäs, "Maskinisterna", med manus och regi av den erfarne Erik Kiviniemi, handlar om Bröderna Wickström och deras ikoniska motorfabrik i Vasa.

Berättelsen tar oss tillbaka till första halvan av 1900-talet och är en hyllning till entreprenör-

sanda, tekniska innovationer och mänskliga relationer.

Från Chicago till Vasa: en resa i framstegens tecken

John Wickström, en av bröderna bakom motorfabriken, hade redan 1906 visat prov på sin uppfinningsriktighet. Samma år iscensatte han ett pr-jippo som imponerade stort på lokalbefolkningen. Med en motorbåt, driven av en egenproducerad motor, drog han två båtar motströms på Kyro älv. Denna spektakulära händelse, rapporterad av Vasabladet, blev startskottet för motorfabrikens grundande.

Wickströms motorer kom att

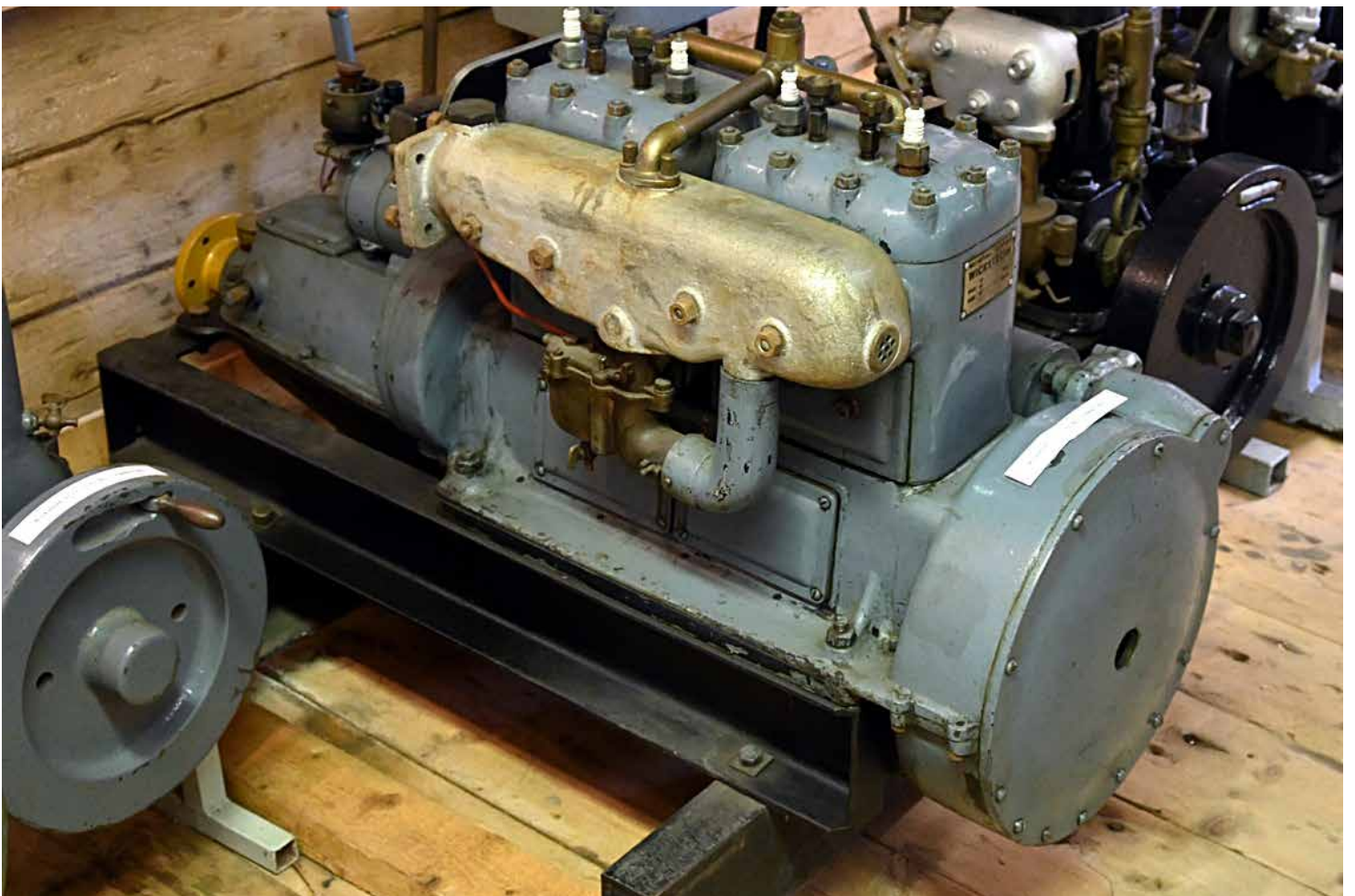
revolutionera både jordbruk och fiskenäringar. Från de första båt-motorerna på Metviken till en modern fabrik på Vasklot växte företaget till en ledande aktör inom finsk industri.

En historia förankrad i Österbotten

Trots att Wickströms fabrik var baserad i Vasa, lever arvet vidare i Närpes, där flera motorer fortfarande finns i bruk. "Det finns en stark lokal förankring i projektet," säger Miranda Eklund, ordförande för Närpes Teater, i en intervju med YLE. "Maskinisterna" bygger på decennier av

Små och större Wickström-motorer på Sjöfartsmuseet i Vasa

forskning av Dan Holm, men på scenen får vi också ta del av en fiktiv berättelse fylld av mänskliga konflikter och dramatik.

Erik Kiviniemi: en veteran bakom rodret

Regissören och manusförfattaren Erik Kiviniemi är ingen främling för Wickström-tematiken. År 2015 regisserade han "John Wickströms liv" på stadsteatern i Vasa, baserad på ett manus av Antti Tuuri. Men detta är hans första samarbete med Närpes Teater, och förväntningarna är stora.

Friluftsteater med tradition

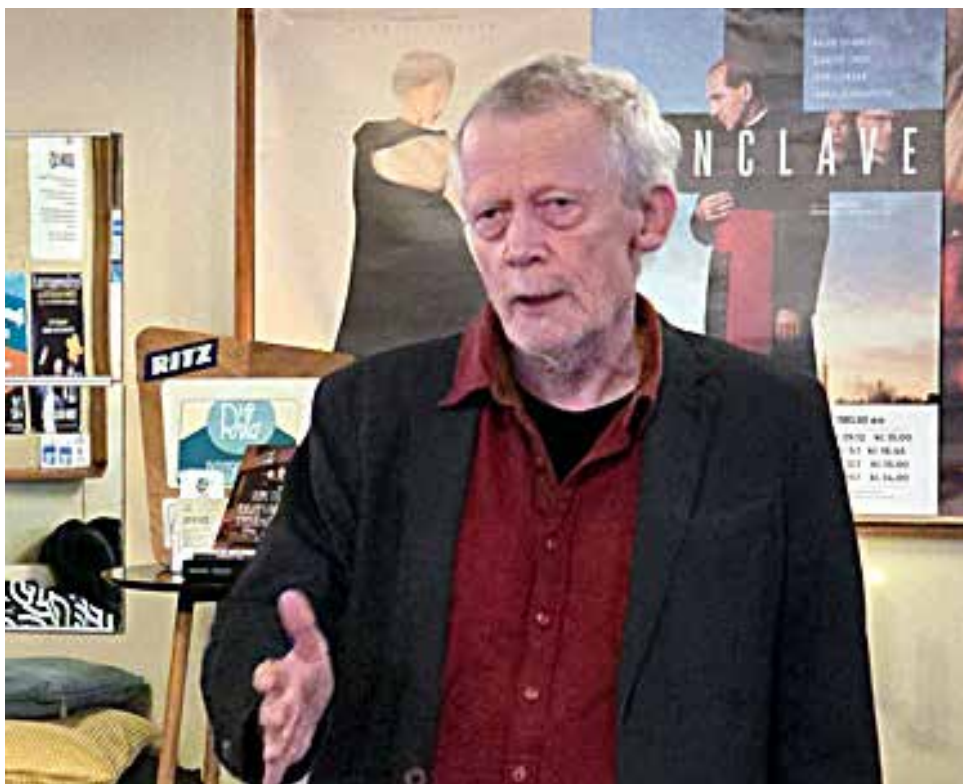
Närpes Teater har en lång historia av framgångsrika produktioner. Sedan starten 1963 och invigningen av friluftsscenen med vridbar läktare 1966 har teatern etablerat sig som en central kulturbärare i regionen. Med plats för över 400 åskådare har scenen blivit en samlingspunkt för teaterälskare från hela landet.

Föreställningar

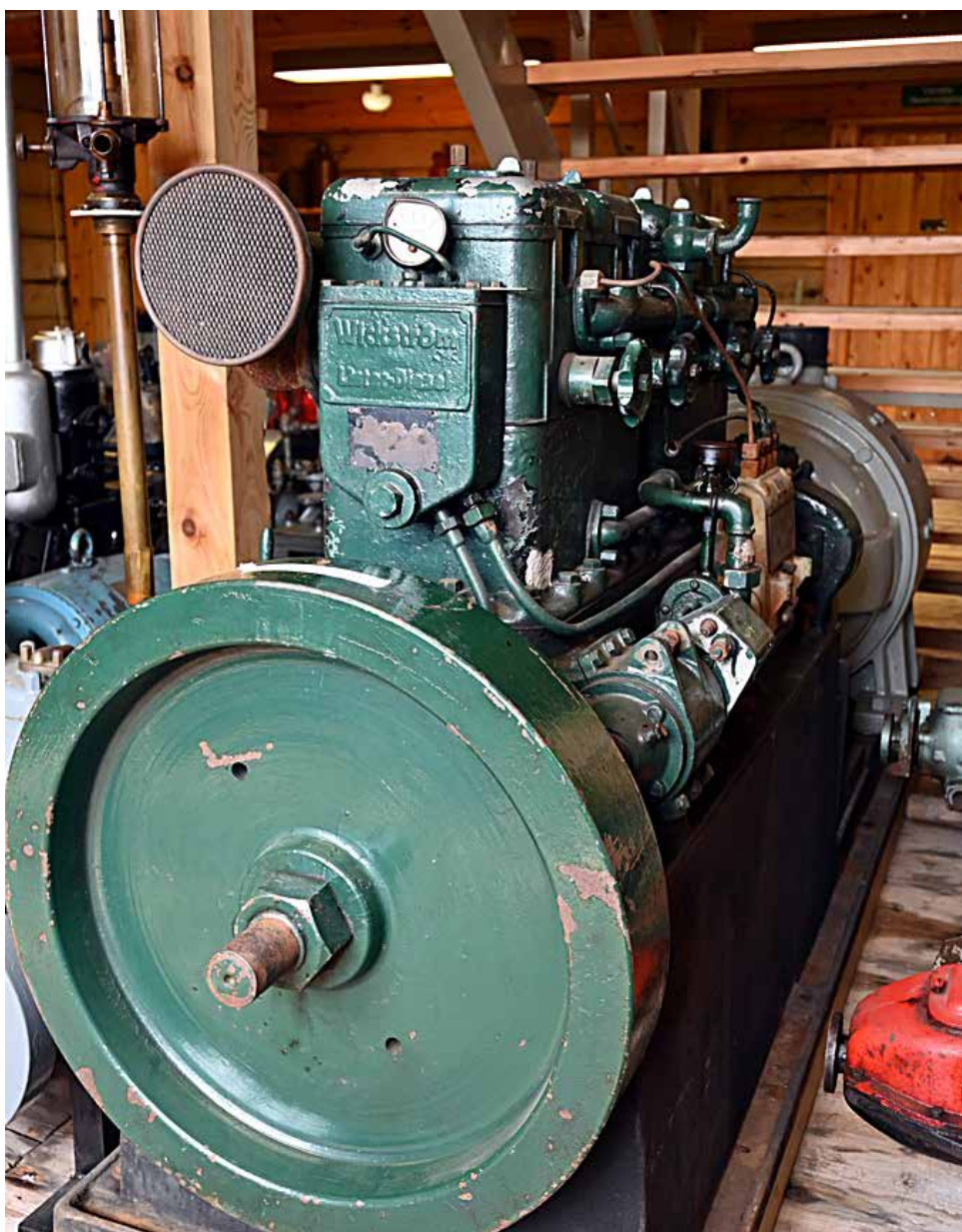
"Maskinisterna" har urpremiären den 28 juni kl. 19 i Öjskogsparken. Föreställningarna fortsätter under sommaren med flera datum att välja på:

- 1 juli kl. 19
- 3 juli kl. 19
- 7 juli kl. 19
- 8 juli kl. 19
- 10 juli kl. 19
- 13 juli kl. 17
- 15 juli kl. 19
- 16 juli kl. 19
- 17 juli kl. 19
- 19 juli kl. 19

Miss inte chansen att uppleva denna unika föreställning som kombinerar historisk autenticitet med starkt drama och lokal charm.

Dan Holm

HÄLSA

Om du är över 70 år kan dessa mediciner påverka ditt minne

När vi åldras blir våra kroppar mer mottagliga för effekterna av mediciner. För personer över 70 kan vissa vanligt föreskrivna läkemedel öka risken för minnesförlust eller kognitiv försämring, inklusive Alzheimers sjukdom.

Att förstå dessa mediciner och deras potentiella biverkningar är avgörande för att upprätthålla kognitiv hälsa under senare år. Hur mediciner påverkar minnet

Hjärnans komplexa kemi är känslig för störningar, särskilt hos äldre vuxna. Många läkemedel kan störa signalsubstanser, minska syretillförseln till hjärnan eller orsaka biverkningar som förvirring eller dåsighet. När dessa faktorer kvarstår kan de bidra till minnesproblem och i vissa fall öka risken för neurodegenerativa sjukdomar.

Läkemedel kopplade till minnesförlust och kognitiv försämring

Här är några kategorier av mediciner som kan påverka minnet

hos äldre vuxna:

1. Antikolinergika

Antikolinerga läkemedel blockerar acetylkolin, en neurotransmittor som är avgörande för minne och inlärning. Äldre vuxna är särskilt utsatta för de kognitiva effekterna av dessa droger.

Exempel:

Difenhydramin (finns i receptfria sömnhjälpmedel och allergimedicin)

Oxybutynin (används för överaktiv blåsa)

Amitriptylin (ett antidepressivt medel)

Risker: Kronisk användning har kopplats till en ökad risk för Alzheimers sjukdom.

2. Bensodiazepiner

Bensodiazepiner skrivs ofta ut mot ångest, sömnlöshet eller muskelavslappning, men de kan avsevärt påverka den kognitiva funktionen.

Exempel:

Diazepam (Diapam)

Lorazepam (Temesta)

Alprazolam (Xanor)

Risker: Dessa läkemedel kan orsaka dåsighet, förvirring och minnesstörningar. Långvarig användning är förknippad med en högre risk för demens. Och dåsigheten kan ge ökad risk för olyckor. Om du ramlar på natten i ditt hem kan du få en höftfraktur och sitta i rullstol i många veckor eller månader. Så om du är gammal, använd inte dessa droger åtminstone inte under en längre tid, om möjligt.

3. Statiner

Statiner används i stor utsträckning för att sänka kolesterolet, vilket är avgörande för kardiovaskulär hälsa. Vissa studier tyder dock på en potentiell koppling till minnesproblem hos vissa individer.

Exempel:

Atorvastatin (lipitor)

Simvastatin (Zocor)

Risker: Även om det inte är definitivt bevisat, rapporterar vissa patienter minnesdimma, särskilt med höga doser. Det finns inga vetenskapliga bevis för att statiner skulle kunna orsaka demens, bara anekdoter. Påståendet att statiner kan påverka minnet fick genomslag 2008 när Orli Etingin, dåvarande vice ordförande för medicin vid New York-Presbyterian Hospital, sa

till en tidning i USA att atorvastatin som ofta används även i Finland "gör kvinnor dumma". Inga bevis egentligen, så sluta inte med din statinmedicin på grund av denna anekdot,

4. Antidepressiva medel

Vissa typer av antidepressiva medel, särskilt tricykliska antidepressiva medel, kan ha antikolinerga egenskaper som försämrar minnet.

Exempel:

Nortriptylin

Imipramin

Risker: Kognitiva effekter kan vara milda men kan förvärras vid långvarig användning.

5. Opioider

Förskrivna för smärtlindring kan opioider ha lugnande effekter som försämrar korttidsminnet och kognitiv klarhet.

Exempel:

Oxykodon (OxyContin)

Morfin

Fentanyl

Risker: Långvarig eller högdosanvändning kan förvärra minnesproblem och öka risken för delirium.

6. Antihistaminer

Första generationens antihistaminer, som vanligtvis finns i allergimediciner, kan passera blod-hjärnbarriären och påverka kognitiv funktion.

Exempel:

Klorfeniramin

Difenhydramin (Benadryl)

Risker: Långvarig användning kan leda till minnesdimma och förvirring, särskilt hos äldre vuxna.

7. Sömhjälpmedel och muskelavslappande medel

Läkemedel som används för att underlätta sömnen eller slappna av muskler har ofta lugnande egenskaper som kan försämra minnet och uppmärksamheten.

Exempel:

Zolpidem (Ambien)

Cyklobensaprin (Flexeril)

Risker: Långvarig användning kan eventuellt öka risken för kognitiv försämring.

Vad kan du göra?

1. Se över dina mediciner
Om du eller en nära och kära är över 70, se regelbundet över alla mediciner med en vårdgivare. Fråga om några läkemedel kan ersättas med säkrare alternativ eller om dosen kan justeras.

2. Var uppmärksam på polyfarmaci

Att ta flera mediciner ökar risken för läkemedelsinteraktioner och biverkningar. Konsolidering av behandlingar eller eliminering av onödiga läkemedel kan minska dessa risker.

3. Anta icke-farmaceutiska strategier

I vissa fall kan livsstilsförändringar minska behovet av mediciner som försämrar minnet:

Öva god sömnhygien istället för att lita på sömntabletter.

Hantera ångest eller depression genom rådgivning eller mindfulness-övningar.

Åtgärda smärta med sjukgymnastik eller akupunktur.

4. Håll dig fysiskt och mentalt aktiv

Regelbunden motion, en hälsosam kost och kognitiva aktiviteter (som pussel eller läsning) kan hjälpa till att lindra de kognitiva effekterna av mediciner.

Medan många mediciner kan stödja hälsa och välbefinnande, medför vissa risker för minne och kognitiv funktion, särskilt hos äldre vuxna.

Genom att förstå dessa risker, diskutera problem med vårdgivare och utforska alternativa behandlingar är det möjligt att minimera påverkan på minnet och behålla ett skarpt sinne långt in i de gyllene åren.

HÄLSA

Åtta goda vanor för att hålla din hjärna ung

Åldrande är en naturlig process, men de val vi gör varje dag kan avsevärt påverka hur våra kroppar och sinnen åldras.

Vår hjärna, kontrollcentret för alla kroppsfunktioner och tankar, är särskilt känslig för åldrande. Lyckligtvis har forskning visat att vissa hälsosamma livsstilsvanor kan bromsa hjärnans åldrande och minska risken för minnesrelaterade sjukdomar som demens. Dessa vanor, som härrör från American Heart Associations riktlinjer "Life's Essential 8", främjar inte bara hjärthälsan utan också hjärnans vitalitet.

En ny studie utförd av forskare vid University of Maryland belyser vikten av dessa vanor. Genom att analysera livsstilar och MRI-skanningar av nästan 19 000 deltagare i åldrarna 40 till 69 fann studien att individer som följde dessa vanor hade hjärnor som verkade yngre än deras kronologiska ålder. Varje 10-poängs ökning av deras livsstils-poäng motsvarade en hjärna som i genomsnitt var 113 dagar yngre när det gäller vit substans. Vit substans, som bär meddelanden i hjärnan, är avgörande för effektiv informationsbehandling och krymper när vi åldras.

Låt oss utforska dessa åtta viktiga vanor som kan hålla din hjärna ungdomlig och motståndskraftig.

Och den 1 januari är en bra dag för att förbättra en vana.

1. Ät en hälsosam kost

En näringsrik kost utgör hörnstenen i en hälsosam kropp och själ. Fokusera på livsmedel som är rika på näringsämnen, till exempel:

Frukt och grönsaker: Ger viktiga vitaminer, antioxidanter och fibrer.

Fullkorn: Stödjer hållbar energi och kognitiv hälsa.

Baljväxter och bönor: Utmärkta källor till växtbaserade proteiner och fibrer.

Nötter och frön: Rik på hälsosamma fetter och hjärnstärkande näringsämnen som omega-3.

Magra proteiner: Inkludera fjäderfä, fisk och växtbaserade alternativ för att stödja hjärnans funktion. Undvik bearbetade livsmedel, sockerhaltiga mellanmål och för mycket mättade fetter, som kan skada både hjärt- och hjärnhälsan.

2. Få regelbunden motion

Fysisk aktivitet är ett kraftfullt verktyg för hjärnans hälsa. Att ägna sig åt minst 150 minuters måttlig träning (t.ex. rask promenad eller simning) eller 75 minuters intensiv aktivitet (t.ex. löpning) per vecka ökar blodflödet till hjärnan och främjar tillväxten av nya neurala kopplingar. Träning minskar också stress och förbättrar minnet och hu-

möret, vilket är avgörande för det kognitiva välbefinnandet.

3. Undvik tobak

Rökning och användning av e-cigarett skadar blodkärlen, minskar syreflödet till hjärnan och påskyndar kognitiv försämring. Att sluta röka i alla skeden av livet kan leda till betydande förbättringar av hjärnans hälsa och den totala livslängden.

4. Prioritera sömn

Sömn är viktigt för hjärnans reparation och konsolidering av minnet. Sikta på 7-9 timmars kvalitetssömn varje natt. Dålig sömn eller sömnbrist kan leda till problem som försämrat minne, humörstörningar och en ökad risk för demens. Att etablera en konsekvent sömnrutin och skapa en avkopplande miljö vid sänggåendet kan bidra till att förbättra sömnkvaliteten.

5. Håll en hälsosam vikt

Att hålla ditt kroppsmasseindex (BMI) under 25 minskar risken för fetmarelaterade tillstånd som kan skada hjärnan, såsom diabetes och högt blodtryck. En hälsosam vikt stöder också bättre rörlighet och energinivåer, vilket möjliggör en aktiv livsstil som gynnar kognitiv funktion.

6. Kontrollera kolesterolnivåerna

Höga nivåer av "dåligt" LDL-kolesterol kan leda till plackupbyggnad i artärer, vilket begränsar blodflödet till hjärnan. Regelbundna kontroller och kostförändringar - som att minska mättade fetter och öka fiberintaget - kan bidra till att upprätthålla hälsosamma kolesterolnivåer och skydda hjärnans hälsa.

7. Hantera blodsockernivåerna

Förhöjda blodsockernivåer kan skada

blodkärl och nerver, vilket ökar risken för tillstånd som diabetes och kognitiv försämring. Att övervaka ditt blodsocker och äta en balanserad kost med livsmedel med lågt glykemiskt index kan hjälpa till att förebygga dessa problem.

8. Övervaka blodtrycket

Högt blodtryck, som ofta kallas den "tysta mördaren", kan leda till stroke och andra tillstånd som påverkar hjärnans funktion negativt. Att hålla ditt blodtryck under 120/80 mmHg genom livsstilsförändringar och, vid behov, medicinering, kan skydda din hjärna från skador.

Varför dessa vanor är viktiga

Att följa dessa åtta vanor stöder inte bara hjärnans hälsa utan bidrar också till det allmänna välbefinnandet. Den kumulativa effekten av att äta bra, hålla sig aktiv och hantera viktiga hälsomått säkerställer att hjärnan får de näringsämnen, syre och stimulans den behöver för att hålla sig skarp.

Genom att införliva dessa vanor i din dagliga rutin kan du vidta proaktiva åtgärder för att skydda din hjärna mot för tidigt åldrande och minnesrelaterade sjukdomar. Börja smått - fokusera på en eller två vanor och bygg gradvis vidare därifrån. Med tiden kan dessa förändringar leda till djupgående fördelar, vilket håller din hjärna ungdomlig och ditt sinne smidigt långt upp i åren.

Din hjärna är din mest värdefulla tillgång. Vårda den med omsorg, och den kommer att tjäna dig väl under hela ditt liv.

KONST

Eero Järnefelts Sveden har rest runt i världen Och nu är den i Vasa

Eero Järnefelts målning Kaski/Sveden från 1893 har blivit ett av de mest kända verken från den finländska konstens guldålder. Verket som skildrar svedjebruk är dock mycket mer än bara en skicklig skildring av den finska landsbygden. Den har också gjort en anmärkningsvärd resa runt om i

världen och besökt många utställningar runt om i världen.

När Järnefelt målade Kaski kunde han knappast ha föreställt sig att verket skulle bli så populärt och att det skulle presenteras för en så bred publik. På den tiden var svedjebruk fortfarande en väsentlig del av det finländska jordbruket, men samtidigt var det i förändring. Skogsbruket utvecklades så småningom och ersatte det traditionella svedjebruket, och Järnefelt ville föreviga denna försvinnande fas i

livet.

Kaski har ställts ut på ett flertal utställningar både i Finland och utomlands. Verket har rest till Japan, de nordiska länderna, stora europeiska städer som London, Madrid, Barcelona och Rom. År 1900 sågs Kaski på världsutställningen i Paris, där den belönades med en guldmedalj.

Utställningsresorna har varit en betydande del av tavlans historia. Med hjälp av dem har verket nått en bred publik och presenterat den finländska konsten för världen. Samtidigt

har mässresorna också varit utmanande, eftersom arbetets säkerhet måste tas om hand noggrant. Kaski är skyddad med plexiglas för att hålla den i bästa möjliga skick för kommande generationer.

Kaskis resor runt om i världen berättar mycket om hur konsten kan överskrida kulturella gränser och förena människor. Verket har fungerat som en ambassadör för kulturen och presenterat den finländska identiteten och landskapet runt om i världen. Samtidigt har den också väckt diskussion

om hur det finländska samhället har förändrats och hur traditioner har försvunnit.

Järnefelts Sveden är mycket mer än bara en målning. Det är ett konstverk som har levt ett eget liv och rest runt i världen. Den är också en viktig del av Finlands kulturhistoria, den påminner oss om vårt förflutna och får oss att fundera över vår framtid. Målningen har sitt hem på Ateneum i Helsingfors. Men nu finns den här målningen i Vasa, Tikanojas konsthem.

RUSSIAS WAR AGAINST UKRAINE

The President Honored the Memory of Holocaust Victims

AI

Google Translate kan 110 språk, inklusive samiska! Men inte Närpesdialekten!

Samiska språket och flera ryska minoritetsspråk ingår i Translates språkval.

Google Translates språkval har utökats avsevärt med 110 nya språk. Detta är den största expansionen i översättningsverktygets historia och innebär att det totala antalet språk nu uppgår till 260. Bland de nya språken finns flera minoritetsspråk, av vilka det viktigaste är tillägget av samiska språk. De samiska språken talas av cirka 40 000 personer i Norden och Ryssland, och de riskerar att försvinna. Med Google Translate kan samisktalande personer enkelt översätta text till andra språk och vice versa, vilket hjälper dem att kommunicera med en bredare publik och bevara sitt språk.

Andra nya språk är:

Minoritetsspråk i Ryssland: udmurtiska, komiska, mariska, karelska, mordvinska språk (mordovia-ersa och mordovia-moksha), tjuvasj och basjkir, tatariska, avariska, jakutiska, burjatiska etc.

Andra språk: hausa, yoruba, igbo, amhariska, oromo, somaliska, zululu, xhosa, shona, walesiska, gaeliska (iriska och skotska), korsikanska, hawaiianska, tahiti, maori, etc.

Det är dock viktigt att notera att Närpesdialekten för närvarande inte finns med i Google Translates språklista. Förhoppningsvis kommer den att läggas till i framtiden så att människor som talar Närpesdialekten kan dra nytta av detta kraftfulla översättningsverktyg.

Vad innebär detta för dig?

Om du talar ett av de 110 nya språken kan du nu använda Google Översätt för att översätta text till de andra 260 språken. Detta kan vara användbart i många olika situationer, till exempel:

Resor: Du kan översätta gatuskyltar, menyer och annan text i ett främmande land.

Arbete: Du kan översätta dokument, e-post och annat material mellan olika språk.

Håll kontakten med släkt och vänner: Du kan översätta konversationer och meddelanden mellan olika språk.

Fler förbättringar är på gång

Förutom att lägga till nya språk har Google också förbättrat noggrannheten

i översättningar av befintliga språkpar. Företaget använder nya maskininlärningsmodeller och tekniker för att förbättra översättningskvaliteten och har uppnått betydande förbättringar i många språkpar.

Google Translate är ett kraftfullt verktyg som kan hjälpa människor att kommunicera mellan olika språk. Att utöka med 110 nya språk och förbättra noggrannheten i befintliga språkpar kommer att göra tjänsten ännu mer användbar och effektiv.

Målet är att Google translate ska kunna 1 000 språk av alla språk som talas i vår värld.

Låt oss testa detta: här är samma artikel på samiska:

Google Translate máhtá dál 110 odđa giela, earret eará sámegiella!

Muhto ii Närpes-suopman! Sámegiella ja mánga ruošša veahádatgiela □ leat mielde viiddideamis Google Translate giellaválljen lea mealgat viiddiduvvon 110 odđa gielain. Dát lea stuorámuš viiddideapmi jorgalanreaiddu historjás ja mielddisbukta ahte oppalaš gielat dál leat 260. Odđa gielaide

gaskkas leat mánga unnitlogugiela, main dehálemos lea sámegielaide lasiheapmi. Sámegielaide háppet sullii 40 000 olbmo Davviriikkain ja Ruoššas, ja dat leat vára vuolde jávkát. Google Translate bokte sáhttet sámegielaat álkit jorgalit teavstta eará gielaide ja nuppádassii, ja dat veahkeha sin gulahallat stuorát gehččiiguin ja seailluhit iežaset giela. Eará odđa gielat leat: Unnitlohkogielat □Ruoššas: udmurta, komi, mari, kárlalaš, mordovalaš gielat □(mordovia-ersa ja mordovia-moksha), čuvagiella ja baškirgiella, tatargiella, avaragiella, jakut, burjatgiella jna. Eará gielat: hausa-, yoruba-, igbo-, amhari-, oro-, somali-, zululu-, xhosa-, shona-, walisagiella, gálgiella (irlándalaš ja skohttalaš), korsikalaš, hawaiagiella, tahitjalaš, maorigiella jna. Muhto lea dehálaš fuomášuhttit, ahte närpes-suopman ii leat dán áigge mielde Google Translate giellalisttus. Sávvamis dat lasihuvvo boahhtevuođas vai olbmot geat háppet närpesgiela sáhttet ávkástallat dán fámoláš jorgalanreaiddu. Maid dát mearkkaša dutnje? Jus hálat ovtta dain 110 odđa gielain, de sáhtát dál geavahit Google Translate jorgalit teavstta daid eará 260 gillii. Dát sáhtá leat ávkin mángga sierra dilis, ovdamearkka dihte: Mátkkošteapmi: Sáhtát jorgalit geaidnogalbbaid, biebmolisttuid ja eará teavsttaid vieris riikkas. Bargu: Sáhtát jorgalit dokumeanttaid, e-poasttaid ja eará materielaide iešguđet gielaide gaskkas. Doala oktavuoda bearrašiguin ja skihpáriiguin: Sáhtát jorgalit ságastallamiid ja dieđuide iešguđet gielaide gaskkas. Eanet buorideamit leat jođus Odđa gielaide lasiheami lassin Google lea maiddá buoridan dálá giellapáraid jorgalusaid dárkilisvuoda. Fitnodat geavaha odđa másiidnaoahppanmálliid ja teknihkaid buoridit jorgaleami kvalitehta ja lea olahan mearkkašahti buoridemiid mángga giellapárras. Google Translate lea fámoláš reaiddu mii sáhtá veahkehit olbmuid gulahallat iešguđet gielaide gaskkas. Go viiddidit 110 odđa gielain ja buoridit dálá giellapáraid dárkilisvuoda, de šaddá bálvalus ain eambo ávkkálaš ja effektiiva. Mihttomearri lea ahte Google translate máhtá 1000 giela buot gielain mat hállojuvvojit min máilmmis.

AI

AI-genererade poddar: En ny era för ljudinnehåll med NotebookLM

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

**Podcast in English:
Russian disinformation**
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

I den snabbt föränderliga världen av digitala medier fortsätter artificiell intelligens (AI) att tänja på gränserna och omforma branscher samt omdefiniera kreativa processer. En av de mest banbrytande utvecklingarna är Googles NotebookLM, en avancerad språkteknologi med potential att revolutionera poddsvärlden.

Med sin förmåga att skapa ljudinnehåll av mänsklig kvalitet öppnar NotebookLM upp nya och spännande möjligheter inom AI-drivna berättelser, utbildning och underhållning.

Framväxten av AI-genererade poddar

Podcastbranschen växer i en rasande takt, och innehållsskapare samt medie företag letar ständigt efter innovativa verktyg för att effektivisera produktionen och stärka kreativiteten. NotebookLM, som först fick uppmärksamhet för sin förmåga att generera hög-

kvalitativa texter, har nu tagit steget in i ljudinnehållet. Denna banbrytande teknik kan producera poddar som är nästan omöjliga att skilja från de som skapats av mänskliga programledare, vilket skapar nya möjligheter för framtiden.

Det som gör NotebookLM-genererade poddar så attraktiva är flera unika funktioner som skiljer dem från traditionella poddar:

Naturligt ljudande röst: NotebookLM kan generera ljudinnehåll med en röst som efterliknar den naturliga rytmen och tonen i mänskligt tal. Detta gör att lyssnaren får en smidig upplevelse där det är svårt att avgöra om podden är AI-genererad.

Mångsidiga ämnen: Oavsett om det handlar om nyheter, aktuella händelser eller lättsamma berättelser, kan NotebookLM hantera en mängd olika ämnen. Dess flexibilitet gör det till ett idealiskt verktyg för innehållsskapare som vill utforska olika genrer utan tidskrävande produktion.

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt (Den här kan redan vara en klassiker för många!)

BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)

OMG: Oh My God, »Herre Gud!« (Uttrycker förvåning eller starka känslor)

IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt artig)

**** ASAP:**** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)

FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)

ETA: Estimated time of arrival, Beräknad an-

komstid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)

OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)

PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)

JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)

GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)

TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)

WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att prata)

GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)

Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)

DIY: Gör det själv (för de händiga människorna där ute)

VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)

TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)

TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)

Det här är bara ett

smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klia dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den underbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna!

Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.

Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Wasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

De som vet litet mera är de som läser Wasa Dagblad

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Republiken president Alexander Stubb i Wasa 27.4.2024

Kalevaspeleinen i Wasa 27-30.6.2024

Kremlin gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu

Kärlfestival den 1000:e vecka!

HERE WE ARE vpress.se

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

The Kremlin mocks its opponents - 1939 like now

KÖR-FESTIVALEN

HERE WE ARE vpress.se

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

The Kremlin mocks its opponents - 1939 like now

Puccini's "Tosca" comes to Vaasa in January

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Photo Supplement

Sinebrychhoffin taidemuseo

Sinebrychhoffin konstmuseum

Sinebrychhoffin Art Museum

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Pörtom kyrka
Pirttikylän kirkko
The Church in Pörtom

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

ihana kuofestivaali tulossa!

Tasavallan presidenti Alexander Stubb Vaasassa 27.4.2024

Jeff Goodell: The Heat will kill you first

Kaleva kilpailut Vaasassa 27-30.6

Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895

MAA LEHDISTÖ: Ummellisuuden ja demokratian perusta

KUORO-FESTIVAALI

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Finland's "Tosca" is coming to Vaasa

Näin löydät tieoppaan on tulos kirkkoon!

NAISTEN ÄÄNI-
elämäkertakirjasto

KUORO-FESTIVAALI

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mysterious green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki

Mystical East in Ika-noja
All EU-candidates

Finland's "Tosca" is coming to Vaasa

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

What a wonderful start week we have ahead of us!

Cycling Week in Vaasa this week

Climate Change's Profound Impact on Finland

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

Heat After-Deathly

Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

CHOIR FESTIVAL

A Free Place: The Bedrock of Happiness and Democracy

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mysterious green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki

Mystical East in Ika-noja
All EU-candidates

Finland's "Tosca" is coming to Vaasa

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Fero Järnefelt (1863-1937)

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

I K Inha (1865-1930)
I Replot 1895
Raippaluodossa 1895

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Tasavallan presidenti Alexander Stubb Vaasassa 27.4.2024

Jeff Goodell: The Heat will kill you first

Kaleva kilpailut Vaasassa 27-30.6

Jussi Adler-Olsen

Vaasan istutetaan 70 000 puita

Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Vaasa War Museum is open today 12-14

A tree for everyone in Vaasa

ROAD CHURCHES

HERE WE ARE vpress.se

HOROSKOP FÖR FEBRUARI 2025

Februaris skämtsamma stjärnprognos

□ Väduren (21 mars–19 april)

Din energi skulle kunna driva en hel skidort, men kom ihåg: alla uppskattar inte spontana skidutflykter – särskilt inte utan skidor.

□ Oxen (20 april–20 maj)

Ditt huvudmål i februari? Hålla dig så nära dina ullstrumpor som möjligt och så långt borta från snöskyffeln du kan.

□ Tvillingarna (21 maj–20 juni)

Din kommunikation är på topp! Synd bara att inte alla är redo att ta emot 12 röstmeddelanden i rad.

□ Kräftan (21 juni–22 juli)

Romantik ligger i luften – eller så är det bara grannens sista pepparkaksbak. Oavsett vilket, ditt hjärta börjar smälta!

□ Lejonet (23 juli–22 augusti)

Du är som vintersolen – sällsynt men strålande när du väl dyker upp. Februari är din tid att glänsa!

□ Jungfrun (23 augusti–22 september)

Du är redo att organisera allt – inklusive grannens hall. Men tänk på att alla inte uppskattar oförutsedda strukturförändringar.

□ Vågen (23 september–22 oktober)

Rättvisa är viktigt för dig, men i februari ställs du inför en svår fråga: vem får den sista semlan?

□ Skorpionen (23 oktober–21 november)

Din mystiska utstrålning är magnetisk, men försök att inte vara för hemlighetsfull. "Kanske jag kommer, kanske inte" är inget bra svar på en inbjudan.

□ Skytten (22 november–21 december)

Din äventyrlust är

stark, men februari påminner dig om att kontrollera isens tjocklek – både bildligt och bokstavligt.

□ Stenbocken (22 december–19 januari)

Du jobbar hårt, men kom ihåg: kalkylblad är inte mat. Ta en paus och unna dig något gott – gärna med extra grädde.

□ Vattumannen (20 januari–18 februari)

Februari boostar din kreativitet, men alla är inte lika entusiastiska över ditt försök att övertyga dem om att isbad är "avkopplande."

□ Fiskarna (19 februari–20 mars)

Du drömmer redan om våren, men februari har fortfarande några överraskningar kvar – som oväntade snöfall och kanske ett spontant dejtförslag!

NYHETER FÖR 100 ÅR SEDAN

Söndagen den 2 februari 1925

Detta är en fiktiv dagstidning som innehåller helt autentiska nyheter för precis 100 år sedan med målet att ge läsaren en uppfattning om hur vardagen såg ut på den tiden.

RES INTE TILL KANADA!

ÖSTERBOTTNINGEN
Jakobsad den 4 febr. 1925.

Res icke i Kanada!

Titt och ofta ha i pressen den senaste tiden höjts varningsrop mot emigration till Kanada, något som även haft till följd, att utvandringen dit antingen helt avstannat eller märkbart avtagit. Men stagnationen är förmodligen blott tillfällig. Resorna ha i många fall blott uppskjutits för inväntande av bättre tider. Tyvärr synes ingen ljusning, åtminstone på mycket lång tid vara att vänta. De reslystna göra därför klokast i att helt slå Kanada ur hägen och att i dess ställe ägna sina krafter och sitt arbete åt hembygden och fosterlandet.

Vi har av flera från våra trakter utvandrade personer fått mottaga brev, vari förhållandena i Kanada skildras i de mörkaste färger och enträget varnas för emigration dit.

En brevskrivare säger sålunda, att han i det längsta dragit sig för att skildra förhållandena i det främmande landet. Dels kunde en dylik skildring betraktas som tecken på svaghet och klenmod hos brevskrivaren, dels strider det mot ens egen ambitionskänsla att klaga och jämla sig samt att erkänna den stora besvikelse, som vid framkomsten till det fjärran landet bemäktigar sig emigranten.

Men när brevskrivaren sett, huru dagligen nya landsmän anlända, huru svårt de ha det, då manar plikten ho-

nom att på det bestämdaste varna för vidare emigration, synnerligast som tiderna synas bli sämre och sämre.

Det vore under förhållanden varande omständigheter ett brott att tuga. Sorgligt och beklämmande är det, att se Finlands unga, arbetskraftiga söner komma hit, i tron att finna lyckan, men drabbas av nöd och elände.

Mången utvandrande säljer sin egendom i hemlandet samt tager familjen med hit. Andra lämna hustru och barn hemma. Största delen av respengarna, som så väl skulle behövas i Finland, försvinna i utländska firmors och agents fickor.

Lyssna icke till agenternas fagra och lockande löften! Nu för tiden resa dessa agenter omkring i Skandinavien, målände det eländiga Kanada i de ljusaste färger.

Agenterna äro till allra största delen utsända av Canadian Pacific Company, som gör stora pengar på emigranternas växande skaror. Firman har egna ångbåtslinjer i olika delar av världen, egna järnvägar både i Kanada och andra land. Den ställer sina kommunikationsmedel till emigranternas förfogande på lysande villkor. Firman upplåter vidare jord åt invandrarna.

Men dess nyttjanderätt till jorden varar blott tre års tid. Följaktligen kan icke heller emigranten bindas därvid på längre tid. För en emigrant med två tomma händer faller det sig emellertid mycket svårt att börja bryta vildmark, skaffa redskap o. s. v. Därtill fordras både tid

och pengar.

Något sådant kan icke en utvandrande, som kommit hit för en tre å fyra år, tänka på. Emigranten måste söka sig arbete på annat håll. Samma firma har visserligen mycket arbete att bjuda på. Men på grund av den växande emigrantströmmen blir likväl konkurrensen så stor, att arbetslöshet uppstår. Eller också pressas arbetslönen ned, medan kläder och föda betinga sig samma höga pris som förut. Vintertid stå ju en del arbeten till buds i skogarna. Men även här ha sådana emigranter, som icke i hemlandet varit vana vid skogsarbete, svårt att reda sig.

Och arbetslönen har sjunkit från 40—45 cent per timme våren 1923 till 20—25 cent nu. Maten kostar däremot lika mycket som förut eller vanligen en dollar om dagen. Mången utvandrande har på olovliga vägar sökt sig över gränsen till Förenta staterna. Ett fåtal har lyckats skaffa sig uppehälle där någon tid.

De flesta ha råkat fast, kastats i fängelse på ända till ett års tid för att sedan hemsändas. Så att icke är det heller värt att över Kanada resa till Förenta staterna. Sedan man vistats ett år i Kanada, får man visserligen visum till U. S. A. Men då de sökandes antal är mycket stort och inresetillstånd meddelas i tur och ordning, kan det räcka ända till 3—4 år innan man slipper in i det „förlövade landet.“ Brevskrivaren uppmanar envar som gripits av Kanadafeber, att nogsam-

tänka sig för innan han fattar sitt beslut. Främst avräder han familjeförsörjare att resa till Kanada. Ue kunna genom ett förhastat beslut kasta sig själva och sina familjer i elände och nöd. Ogifta kunna kanske med beslutsamhet förskaffa sig en nödtorftig utkomst. Men även de skola snart under vistelsen här lära sig sätta större värde på sitt fattiga Finland än förut.

Situationen i Ukraina är ytterst kritisk.

Hungersnöden griper omkring sig. Från Moskva ha via Petersburg till Helsingfors ingått meddelanden om att läget i Ukraina är ytterst kritiskt. Hungersnöden griper omkring sig och driver särskilt bondebefolkningen till upp-

FORD FORDOR SEDAN

4—5 personers heltäckat vagn anlänt.

Aldrig har allmänheten erbjudits större valuta för sina pennningar än genom den heltäckta Ford-vagn som nu finnes att tillgå. Smakfull till sitt yttre, vackert inredd och stadigt byggd som den är, erbjuder den förmåner, som endast mycket dyrare vagnar besitta.

Den täckta Ford-vagnen är till useendet fin, elegant formad och ståtlig. Lackeringen bibehåller singlans under obegränsad tid. Den som kör med en sådan Ford kan vara stolt i vilket sällskap som helst.

Dessa vagnar äro lätta, men starka, lätta att köra och föra i förvar, billiga, i bruk och skötsel och alltid pålitliga. Nyttiga, bekväma och vackra, uppfylla de alla anspråk, som kunna ställas på ett förstklassigt trafikmedel.

Skönhet och nytta.

Pris endast Fmk 38,425:— Frakt särskilt för köparens ort. Kom och se en provvagn!

Vaasan Auto Osakeyhtiö
Hövrättseplanaden 20, tel. 8 29.

HUMOR FÖR ETTHUNDRA ÅR SEDAN

ÄTA OST PÅ KVÄLLEN

Larsson: „Jag vet inte varav det kommer sig, men då jag äter ost på kvällen, kan jag inte sova.“ Lisa: „Med mig är det alldeles tvärtom, när jag sover, kan jag inte äta ost.“

ARBETET ADLAR

Prästen; „Det ligger ingenting förnedrande i att arbeta, Jonas. Jonas; „Nej, det predikar jag också alltid för hustru.

LOGISKT

Elbert H. Gary, direktör för The United States Steel Corporation är känd för sina träffande svar. En dam frågade honom en dag: Tror ni att stålaktierna kommer att gå upp eller ned? Ja, blev svaret, det tror jag. De står sällan stilla och de kan inte gå åt sidan

BEGÅVAD FAMILJ

Ni är en ofantligt talangfull familj, sade den artiga gästen. Er son blåser flöjt, er hustru är pianist or dotter violinist. Vad är ni själv? Pessimist, blev svaret.

ÅSKVÄDER

Herrn: Det var ett förskräckligt åskväder i natt... Frun: O, gud, varför väckte du mig inte? Du vet att jag inte kan sova när åskan går!

KORT KLÄNNING

En ny synpunkt. Herr och fru Mattson vänta gäster till middagen och herr Mattson granskar kritiskt sin hustrus klänning. Är den inte en smula djärv? framkastar han. Lite för kort och lite för urringad? Jag vill säga dig en sak, säger fru Mattson. De ha kommit för att träffa mig. Det är mig de vill se

och inte klänningen eller hur?

SCHACK

Den unga schackspelaren:

— Nu gjorde jag dig matt ändå, gamle gosse, så mycket yngre jag än är både som schackspelare och människa!

Den äldre kamraten:

— Ingenting att förhåva sig övor, unge man. Tschepurnoff lär redan vid sin födelse hava gjort sin mor matt. Och i det fallet var skillnaden ändå betydligt anmärkningsvärdare än i värt, eller hur?

DÅLIG SÅNG

— Vad fick du för din sista sång?

— Ingenting. Ingen kvinna vill sjunga den. Jag kallade nämligen den Ack om jag vore ung igen.

LOTT

— Pettersson har aldrig kommit över sina pengar på ett hederligt sätt.

— Han vann dem på lotteri.

— Ja då hade han säkert stulit lottsedeln.

KORSORD

— Vad gör du nu för tiden?

— Jag löser korsordsgåtor.

— Inte lever du av det?

— Nej, men Inte dör jag av det heller.

DÖVHET

— Gör din man någonting för att bota sin dövhet?

— Nej han vill ej göra någonting däråt förrän barnen ha slutat med sina pianolektioner.

UNDERVERK

Elsa: Underverkens tid är förbi.

Gerda: Nej, absolut inte! Jag läste en artikel för ett par dagar sedan, vilket gjorde att jag började tänka.

PIANO OCH HÄST

— Pappa, då Elsa fick ett piano måste du köpa mej en häst.

— Varför det?

— Jo, så att jag kan rida ut då hon övar sej.

FRÅGA OM DOTTERNS HAND. I TELEFON.

Hon: — Jassa, du bad pappa om min hand i telefon? Nå vad svarade han?

Han: — Jag vet inte om det var han som sa' något eller om blixten slog ned i telefon.

OGIFTA

Jag har observerat att det alltid är de ogifta männen, som äro de villigaste att gå ut i

Veckans astronomiska bild:

Mercury's shadowy north pole revealed by M-CAM 1 (with labels) ESA505325 - Mercury s shadowy north pole revealed by M-CAM 1.jpg

This is one of a series of images taken by the ESA/JAXA BepiColombo mission on 8 January 2025 as the spacecraft sped by for its sixth and final gravity assist manoeuvre at the planet. Flying over Mercury's north pole gave the spacecraft's monitoring camera 1 (M-CAM 1) a unique opportunity to peer down into the shadowy polar craters.

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt koimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymnmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning. Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com

Nästa vecka:

